

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Sote-uudistuksen tilannekatsaus

3.11.2020
Kari Hakari
Osastopäällikkö, STM

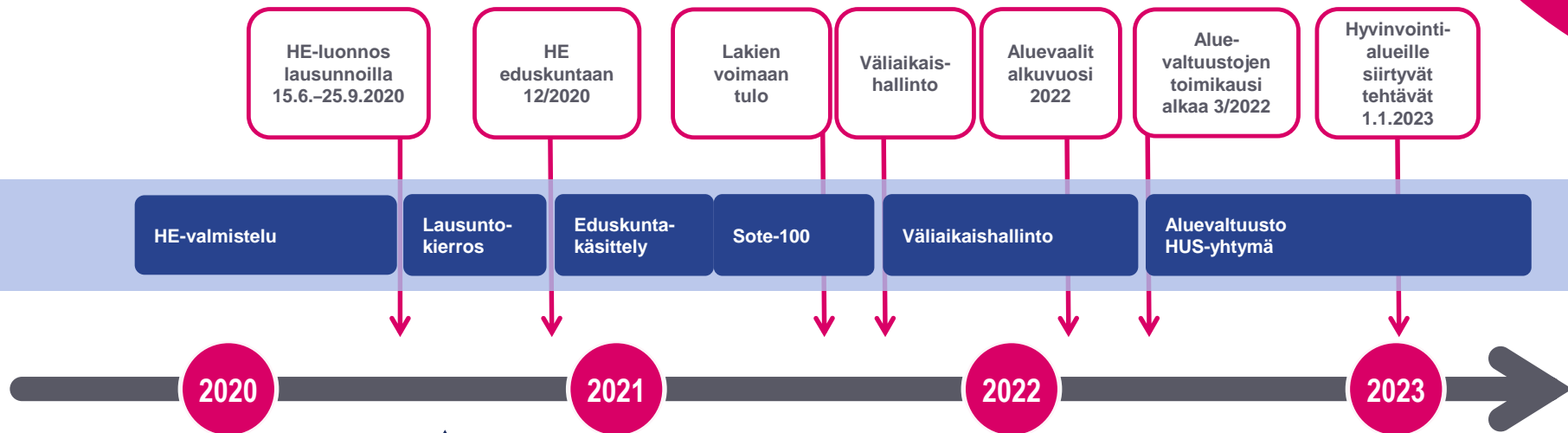
Sote-uudistus

Sote-uudistuksen tavoitteet

- kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja
- turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveystalvet kaikille suomalaisille
- parantaa palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta erityisesti perustasolla
- turvata ammattitaitoisen tyovoiman saanti
- vastata yhteiskunnallisten muutosten mukanaan tuomiin haasteisiin
- hillitä kustannusten kasvua

Sote-uudistuksen aikataulu 2020–2022

Palvelujen
kehittäminen

Avustuspäätökset 6/2020 –

Tulevaisuuden sote-keskus -ohjelman kehittämishankkeet 2020–2022

Rakenneuudistusta koskevat kehittämishankkeet 2020–2021

Muut kehittämishankkeet 2020–2022

Sote-uudistus

Sote-uudistuksen lausuntokierros

- Lausuntoja saatiin yhteensä 804.
- Perusratkaisuja kannatetaan
- Keskeiset muutosehdotukset koskivat
 - rahoitus – kunta ja sote-maakuntarahoitus
 - sote-maakuntien ohjaus ja itsehallinto
 - järjestämisvastuu, ostopalvelut ja sopimuksien mitättömyys
 - tehtävän siirto sote-maakuntien ja kuntien välillä
 - sote-maakuntien yhteistyösopimus
 - uudistuksen voimaantulo

Tilannekatsaus lyhyesti

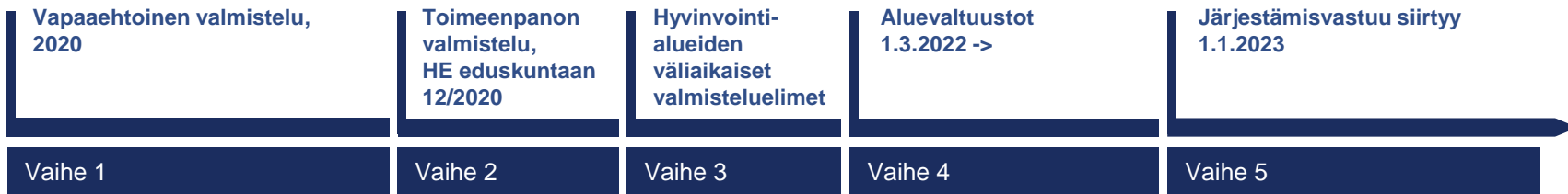
- Hallituksen esityksen valmistelu jatkuu, esitys eduskunnalle joulukuussa
- Toimeenpanon suunnitelmia valmistellaan
 - Toimeenpanon tiekartta hyvinvointialueille
- Sote-uudistuksen organisaatiota uudistetaan toimeenpanoa varten
- Muutoskustannusten ja väliaikaishallinnon budjetointia valmistellaan
- Tulevaisuuden sote-keskus- ja rakenneuudistusta tukevat valtionavustushankkeet ovat käynnistyneet kaikissa maakunnissa

Hallituksen esityksen valmistelu lausuntokierroksen jälkeen

- Hallituksen esitysluonnos ja lausuntoyhteenvedon luonnos on annettu lainsäädännön arviointineuvostolle 14. lokakuuta.
 - Lausuntoyhteenveto on julkaistu 21. lokakuuta.
- Hallitus viimeistelee lakiesityksen lopulliseen muotoonsa saadun palautteen jälkeen.
- Hallituksen esitys sote-uudistukseksi annetaan eduskunnalle joulukuussa 2020.
- Sote-uudistus aiheuttaa laajasti teknisiä muutostarpeita lainsäädäntöön, muutosten valmistelu on käynnistetty.

Tiekartta hyvinvointialueiden perustamiseen ja järjestämisvastuun siirtymiseen

Lainsäädäntö voimaan

Johtaminen (esim. osaaminen, kyvykkyydet, johtamisen välineet, tuotannon ohjaus, tietopohja, viestintä, verkostot)

Hallinto (esim. rakenteet, demokratia ja osallisuus, henkilöstön siirrot, tietohallinto)

Talous (esim. rahoitus, konsernitalous, omaisuus, sopimukset)

Palvelut (esim. palvelurakenne, -verkko ja -tuotanto, sähköiset palvelut, asiakasviestintä, yhteistyö)

Hyvinvointialueet ja hyvinvointiyhtymä

- hallituksen linjaukset 13.10.

- Sote-maakuntien nimi muuttuu hyvinvointialueeksi
 - Suomeen muodostetaan 21 hyvinvointialuetta. Lisäksi järjestäjänä Helsingin kaupunki.
 - Muita käytettäviä nimityksiä: HUS-yhtymä, hyvinvointiyhtymä, aluevaalit ja aluevaltuusto.
 - Nimi muuttuu maakunnaksi, kun esimerkiksi aluekehitystehtävät siirtyvät niille.
- Itä-Savo kuuluu Etelä-Savon hyvinvointialueeseen
 - Savonlinnan sairaalan yhteispäivystys mahdollistetaan vuoden 2032 loppuun saakka.
- Lapin hyvinvointialueella mahdollistetaan Länsi-Pohjan sairaalan yhteispäivystyksen jatkaminen vuoden 2032 loppuun saakka. Toiminta ei voi jatkua nykyisenlaisena ulkoistettuna ostopalveluna vuoden 2025 jälkeen.

Hyvinvointialueen järjestämisvastuu

Järjestämisvastuuseen sisältyy

- Vastuu lakisääteisistä tehtävistä asiakkaille
- Päätöksenteko sote-palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta, palvelujen tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä ja tuottamistavoista
- Tuottamisen valvonta
- Viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttäminen (julkisen vallan käyttö)
- Vastuu palvelujen lisäksi mm. ennaltaehkäisevästä sosiaali- ja terveydenhuollosta, koulutus- ja tutkimustoiminnasta, poikkeusoloihin ja häiriötilanteisiin varautumisesta sekä huoltovarmuudesta, tartuntatautien torjuntaan liittyvistä tehtävistä jne.

Hyvinvointialueella oltava

- riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja sen on huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveystalouden saatavuudesta kaikissa tilanteissa
- palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö ja muu henkilöstö
- hallinnassaan asianmukaiset toimitilat, toimintavälineet ja muut tarvittavat toimintaedellytykset
- järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palveluntuotanto

Hyvinvointialueen järjestämisvastuu

- hallituksen linjaukset 13.10.

- Säädetään tarkemmin järjestäjän roolista, vastuista ja velvoitteista.
- Hyvinvointialueella oltava riittävä oma tuotanto ja osaaminen, ei edellytetä ylikapasiteetin ylläpitoa.
- Häiriö- ja poikkeustilanteissa palvelut on turvattava oman tuotannon, varautumissuunnitelmien sekä muiden hyvinvointialueiden ja palveluntuottajien kanssa tehtävän yhteistyön avulla.
- Hyvinvointialue voi järjestää ja tuottaa palveluja toisen hyvinvointialueen alueella vain, jos se toimii yhteistyössä tai -toiminnassa kyseisen hyvinvointialueen kanssa.
- Tarkennetaan julkista hallintotehtävää ja julkisen vallan käyttöä perusteluissa.
 - Yksityisen palveluntuottajan palveluissa voidaan käyttää julkista valtaa, jos siitä on säädetty lailla erikseen
- Hyvinvointialueen yhtiöt rinnastuvat sote-järjestämislaissa yksityisiin palveluntuottajiin tuottaessaan hyvinvointialueelle palveluja.
- Monituottajuus on edelleen mahdollista lainsäädännön reunaehdot huomioiden.
- Yksityisiltä palveluntuottajilta voidaan hankkia kaikkia palveluja, joiden hankkimista ei ole erikseen laissa kielletty.
- Palveluseteliä voidaan käyttää edelleen.

Hankintasopimusten mitättömyys ja irtisanomismahdollisuus - hallituksen linjaukset 13.10.

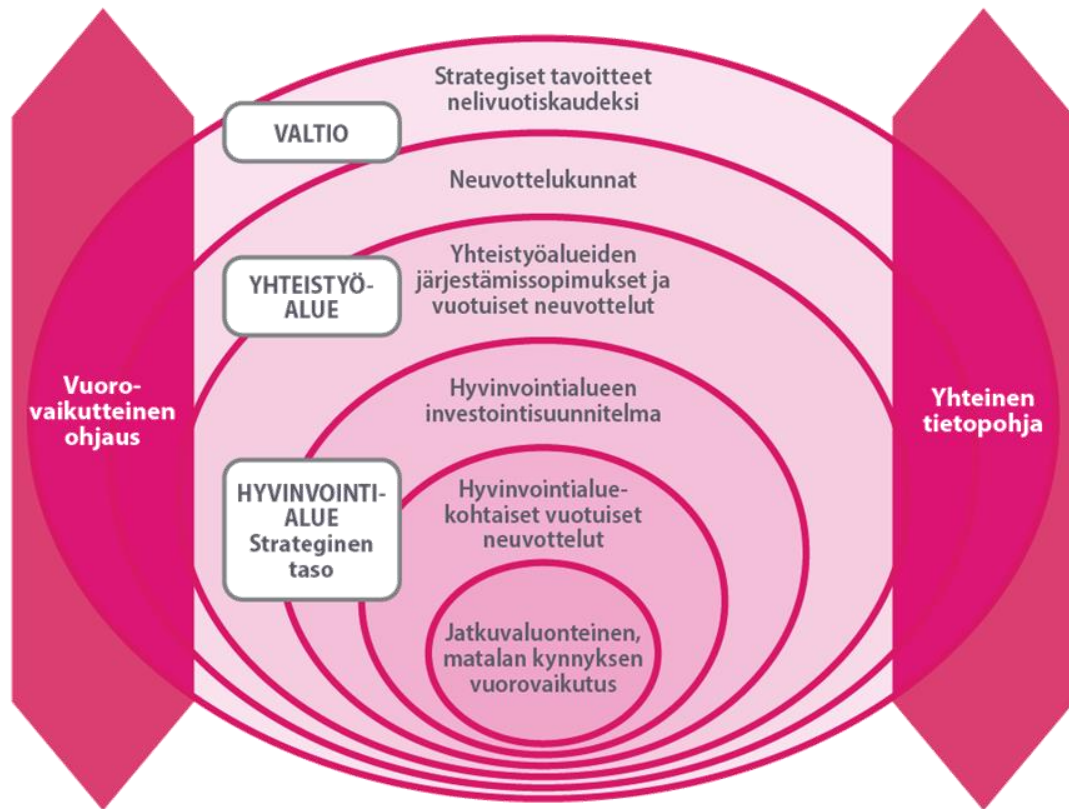
- Jaetaan sopimukset kahteen kategoriaan: mitättömät ostopalvelusopimukset/-ehdot ja irtisanomisuhan alaiset ostopalvelusopimukset
- Ulkoistamissopimusten mitättömyys koskisi sopimuksia/ehtoja, joissa sovittu
 - ostopalvelujen ulkopuolelle nimenomaisesti laissa säädettyistä tehtävistä mm. julkisen vallan käyttö, sosiaalipäivystys
 - järjestämisvastuun toteuttamisesta siten, että on ilmeistä, ettei hyvinvointialue tosiasiallisesti vastaa palvelujen järjestämisestä.
- Irtisanomis- ja uudelleen neuvottelumahdollisuus koskisi sopimuksia, joissa sovittu
 - järjestämisvastuuseen kuuluvista asioista vastoin lakia muutoin kuin ilmeisesti tai jotka eivät turvaa hyvinvointialueelle riittävää omaa palvelutuotantoa
 - hyvinvointialueella harkintamahdollisuus kokonaisarvion perusteella
 - irtisanomisessa noudatettava suhteellisuus- ja yhdenvertaisuusperiaatetta
- Pidennetään sopimusten soveltamismahdollisuuksia kolmeen vuoteen ja mahdollistetaan hyvinvointialueen pidentää aikaa irtisanottavien sopimusten osalta kahdella vuodella, jos palvelujen saatavuus vaarantuisi.
- Neuvotteluvollisuus ja velvollisuus todeta mitättömyys tai päättää irtisanomisesta.
- Muutoksenhaku hallintoriita-asiana.

Strateginen valtion ohjaus

- Valtion ohjaus on strategisen tason ohjausta, joka keskittyy hyvinvointialueen järjestämistehtäviin.
- Ohjauksella ei puututa yksityiskohtaisesti tai velvoittavasti hyvinvointialueen tehtäviin ja palvelutuotantoon.
- Ohjaus koostuu mm. hyvinvointialueen vuotuisista ohjausneuvotteluista, YTA-alueen yhteistyösopimuksesta ja investointien ohjausmenettelystä.
- Hyvinvointialueen ohjausneuvottelut
 - Neuvottelut keskittyvät hyvinvointialueen järjestämistehtäviin.
 - Ministeriöt voivat antaa hyvinvointialueille toimenpidesuosituksia.
- Yhteistoiminta-alueen (YTA) yhteistyösopimus
 - Valtioneuvosto voi päättää sopimuksesta ja sen sisällöstä, jos hyvinvointialueet eivät pääse siitä sopimukseen tai sopimus ei sisällöltään turvaa hyvinvointialueen lakisääteisten sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien toteutumista tai kustannusvaikuttavuutta.

Hyvinvointialueet ja sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus

Hyvinvointialueiden rahoitus

- Ensi vaiheessa hyvinvointialueilla ei ole verotusoikeutta
- Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu yleiskatteelliseen laskennalliseen valtion rahoitukseen sekä maksu- ja myyntituloihin.
- Hyvinvointialueiden valtion rahoituksen koko maan taso vuonna 2023 perustuu kunnista siirtyvien sote-palveluiden ja pelastustoimen vuoden 2022 kustannuksiin.
- Koko maan rahoituksen tasossa otetaan vuosittain etukäteen huomioon seuraavat tekijät:
 - 1) palvelutarpeen arvioitu kasvu,
 - 2) kustannustason muutos ja
 - 3) tehtävien muutos.
- Rahoituksen tason etukäteistarkistus ei ole täysimääräinen kustannusten kasvun hillitsemiseksi uudistuksen kolmannesta vuodesta lähtien.
- Rahoitus tarkistetaan jälkikäteen vastaamaan toteutuneita kustannuksia koko maan tasolla.

Yksittäisen hyvinvointialueen rahoitus

- Yksittäisen hyvinvointialueen rahoitus määräytyy
 - Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävien palvelutarvetta (n. 80 %) ja olosuhteita kuvaavien tekijöiden (n. 4 %) perusteella.
 - Lisäksi rahoitusta kohdentuu asukasperusteisesti (n. 15 %) sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimen mukaisesti (1 %).
- Hyvinvointialueella on oikeus **lisärahoitukseen**, jos myönnetyn rahoituksen taso vaarantaa sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen palvelujen järjestämisen.
- Hyvinvointialueen siirtymistä laskennalliseen rahoitusmalliin helpotetaan 7 vuoden siirtymäkaudella, jonka jälkeen -100/+200 euroa/asukas ylittävä muutos laskennallisen ja siirtyvän rahoituksen välillä tasataan toistaiseksi pysyvällä siirtymätasauksella.

Tulevaisuuden sote-keskus -ohjelman ja Rakenneuudistuksen valtionavustushaut

Hakuaika 20.1.2020 – 30.4.2020

Tulevaisuuden sote-keskus -ohjelma

- Hakemuksia 23 kpl
 - Uudenmaan maakunnasta 5
 - Etelä-Savon maakunnasta 2
 - muista manner-Suomen 16 maakunnasta 1/maakunta
- Valtionavustusta haettiin yhteensä 70 040 715 euroa
 - jaettavana 70 000 000 euroa

Sote-rakenneuudistusta tukeva alueellinen valmistelu

- Hakemuksia 24 kpl
 - Uudenmaan maakunnasta 6
 - Etelä-Savon maakunnasta 2
 - muista manner-Suomen 16 maakunnasta 1/maakunta
- Valtionavustusta haettiin yhteensä 156 279 302 euroa
- jaettavana 120 000 000 euroa

Tavoitteet

Tulevaisuuden sote-keskus -ohjelma

1. Palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden, oikea-aikaisuuden ja jatkuvuuden parantaminen
2. Toiminnan painotuksen siirtäminen raskaista palveluista ehkäisevään ja ennakoivaan työhön
3. Palveluiden laadun ja vaikuttavuuden parantaminen
4. Palveluiden monialaisuuden ja yhteen toimivuuden varmistaminen
5. Kustannusten nousun hillitseminen.
 - Saavutetaan muiden tavoitteiden toimenpiteiden toteutuessa

Rakenneuudistus

1. Ohjauksen kehittäminen
2. Palveluverkkoa koskeva selvitys ja suunnitelma
3. Palveluketjujen ja -kokonaisuuksien määrittely
4. Palveluverkon ja palveluketjujen johtamisen kehittäminen ja tiedolla johtaminen
5. Tieto- ja viestintäteknisten ratkaisujen yhtenäistäminen
6. Muiden kustannuskehityksen hillintään liittyvien toimenpiteiden valmistelu

Tulevaisuuden sote-keskus –ohjelman valtionavustushaut

Hankkeiden tilanne

- Sote-aluekierros käytiin elo-syyskuussa, hankkeiden valvojat mukana
- Hankkeiden projektipäälliköt valittu ja rekrytoinnit menossa (kick off – tilaisuuksia pidetty)
- Hankkeiden ohjausryhmät pääsääntöisesti asetettu ja kokoontuneet
- Hankesuunnitelmien ja talousarvioiden päivitys menossa
- THL:n rooli on keskeinen hankkeiden sisällöllisessä ohjaamisessa, verkostoimisessa sekä etenemisen seurannassa – THL on jo järjestänyt hankkeille lukuisia tilaisuuksia eri teemoista

Mitä asioita rakennehankkeissa nousee esiin?

- Alueellinen yhteistyö ja maakunnan rakentaminen
 - Sujuvan toteutuksen turvaaminen
- Järjestämisvastuun kehittäminen ja vahvistaminen
 - Palvelurakenne, palvelupolut, ohjausmallit, strategiat
- Johtamisen ja ohjauksen kokonaisvaltainen kehittäminen
 - Tietojohtaminen, ennakointi, vertailtavuus
- Sote-palvelujärjestelmän rakentaminen
 - Integraatio
- Sähköiset/digitaaliset palvelut ja –järjestelmät
 - Etäpalvelut, digitaalisten palveluiden hyödynnettävyys
- Asiakas- ja potilastietojärjestelmät
 - Yhtenäistäminen

1

Vapaa-ehtoinen alueellinen valmistelu ja hankekoordinaatio

2

Johtamisen ja ohjauksen kehittäminen

3

Toimintatapojen uudistaminen ja yhtenäistäminen digitaalisten välineiden avulla

4

Yhteistyöaluetasoinen tai muu maakuntien yhteinen kehittäminen